GLG

GG — Bled
GG — Kranj
ALPLES — Železniki
JELOVICA — Škofja Loka
LIP — Bled
ZLIT — Tržič
AERO-CELULOZA — Medvode
GRADIS-LIO — Škofja Loka

LETO III ŠTEV. 2 1978

GLASILO SESTAVLJENE ORGANIZACIJE: ZDRUŽENO GOZDNO IN LESNO GOSPODARSTVO »GLG« BLED

Dobri rezultati

UGOTOVITVE
iz analize gospodarsko-finančnih dosežkov članic »GLG« po obračunih za I. polletje 1978

I. Ugodna tržna konjunktura iz II. polletja 1977 je z naraščajočo stopnjo vplivala na gospodarske dosežke letošnjega I. polletja, ki jih v skupnih rezultatih SOZD »GLG« zmanjšujejo — v primerjavi z istim obdobjem preteklega leta — edinole precej zmanjšane količine prodane hlodovine GG Kranj in bistveno poslabšan poslovni rezultat Tovarne celuloze Medvode.

a) Pod vplivom ugodne konjunkture je proizvodnja in prodaja v lesni industriji potekala brez motenj, v gozdarstvu pa je vpliv pozne zime uspelo premagati delavcem pri GG Bled, ne pa tudi pri GG Kranj, ki je zaradi tega realiziralo v I. polletju 1978 bistveno manjše količine gozdnih sortimentov.

Tudi Tovarna celuloze Medvode je svojo proizvodnjo sicer uspela nekoliko stabilizirati, nastali pa so negativni finančni efekti prodaje, kot posledica realizacije manj donosnih vrst papirja, ki jih nesorazmerno bremenijo stroški aktivirane investicije, bistvene podražitve repromaterialov iz uvoza in celuloznega lesa iz obstoječega surovinskega zaledja ter končno tudi izvoz papirja pod izredno neugodnimi pogoji.

b) Gornje ugotovitve potrjuje naslednja primerjava rezultatov iz I. polletja 1978 v indeksih nasproti I. polletju 1977:

	Celotni prihodek	Porablj. sredstva	Dohodek	Čisti dohodek
Lesna industrija »GLG«	135	122	173	154
Gozdarstvo »GLG«	112	95	139	115
Tovarna celuloze Medvode	116	141	43	—
»GLG« skupaj	128	122	146	119
Industrija Gorenjske	104	93	150	133
Gospodarstvo Gorenjske	116	108	147	132

Dosežki lesne industrije »GLG« so nadpovprečno ugodni. Nadpovprečni indeksi so v določenem delu doseženi tudi zaradi nižjih izhodiščnih osnov lesne industrije iz I. polletja 1977, v katerih so všteti še nižji dosežki takratne stagnacije v proizvodnji Jelovice Škofja Loka pred naglim vzponom, ki je nastopil v Jelovici šele v juniju preteklega leta.

c) Glede na skupne rezultate je potrebno navesti še naslednje podatke (v indeksih):

	Povprečno štev. zap.	Del čistega doh. za OD	Izplačani OD
Lesna industrija »GLG«	105	130	134
Gozdarstvo »GLG«	96	121	136
Tovarna celuloze Medvode	102	125	127
Industrija Gorenjske	101,6	119	124
Gospodarstvo Gorenjske	102,6	122	124

Povečano število zaposlenih v lesni industriji »GLG« je nastopilo vzporedno s povečanjem proizvodnje in z večjim obsegom blagovnega prometa preko trgovske mreže znotraj delovnih organizacij.

Nad gorenjskim povprečjem doseženo povečanje osebnih dohodkov je pri lesni industriji »GLG« pokrito z doseženo ekonomsko produktivnostjo dela, zlasti še, če jo ugotavljamo za krajše časovno obdobje.

Doseženi nivo vrednosti živega dela v delitvi čistega dohodka pa nas vendarle opozarja na neskladje, ki utegne nastopiti, če sedanja sorazmerno visoka investicijska vlaganja vzporedno ne bi zagotovila tudi ustreznega povečanja stopnje reprodukcijske sposobnosti, če upoštevamo bruto sredstva za reprodukcijo in povprečno vložena poslovna sredstva v naslednji primerjavi (v letnem merilu):

	1977	1978
Alples	21,0	14,5
Gradis-LIO	6,7	17,8
Jelovica	9,8	10,7
LIP Bled	7,8	8,9
ZLIT Tržič	9,1	12,1
Lesna ind. skupaj	11,4	11,9

Ker pa je precejšen del bruto sredstev za reprodukcijo namenjen še za obvezno združevanje za potrebe elektrogospodarstva, železnic, izgradnje cest, letališča in luških zmogljivosti, je na dlani, da bodo prosta sredstva za razvojne potrebe znotraj delovnih organizacij pri takem razmerju delitve OD iz čistega dohodka ob zaključnih računih ostala precej okrnjena.

Pri povečanju indeksa osebnih dohodkov v gozdarstvu so vključeni tudi prejemki bivšega terenskega dodatka, ki je po novem izenačen s kategorijo osebnih dohodkov, vsekakor pa je udeležba osebnih dohodkov v čistem dohodku gozdarstva v I. polletju dosegla povišanje stopnje, ki jo zaradi sezonsko okrnjenega obsega polletnih učinkov zaenkrat ni mogoče realno vrednotiti. Manjkajo pa tudi primerjalni podatki republiških kazalcev.

č) Problem naraščanja družbenih obveznosti, ki se krijejo iz dohodka, v letošnjem letu ni zaostren v taki meri kot je bil to primer v lanskem prvem polletju. Stopnja skupnih prispevkov za te obveznosti ni presegla 14 % od zneska doseženega dohodka. Z odločitvami republiških SIS o začasni ukinitvi plačevanja določenih prispevkov za mesece julij in avgust bo problem naraščanja teh obveznosti za leto 1978 odpravljen v korist povečanja sredstev čistega dohodka, ki pripadajo temeljnim organizacijam združenega dela.

d) Ugotovitve, ki jih kažejo **primerjalni kazalci poslovnih dosežkov na zaposlenega** delavca,

(Nadaljevanje na 2. strani)

Informacija

o razgovorih s predstavniki Zveznega sekretariata za zunanjo trgovino o uvozno-izvozni problematiki

Glede na perečo problematiko uvoza in izvoza, s katero se članice naše SOZD srečujejo, smo 31. 8. 1978 organizirali na Bledu informativni sestanek z zveznim sekretarjem za zunanjo trgovino tov. Metodom Rotarjem. Čeprav je bil sestanek neuraden in v popoldanskih urah, je bil vendar dan poudarek že s tem, da so se ga udeležili poleg tov. Rotarja še njegov pomočnik tov. Stepančev in podsekretar tov. B. Goljevšček, od republiških organov pa tov. J. Jan, predsednik Republiškega komiteja za ekonomske odnose s tujino.

Očitno je bilo, da je bil sestav predstavnikov iz DO, članic »GLG«, v skladu z njihovo problematiko, saj se je npr. iz Celuloze Medvode oziroma Aera Celje udeležilo kar 5 predstavnikov, iz Jelovice Škofja Loka in GG Bled pa nobeden.

Večina delovnih organizacij nam je vnaprej posredovala svojo specifično problematiko, ki smo jo strnili v celoto in poslali ustreznim zveznim in republiškim organom.

Naj navedemo le nekaj glavnih problemov iz tega razgovora.

Znano je, da se je režim uvoza repromaterialov in rezervnih delov za tekoče vzdrževanje spremenil od precej sproščenega v letu 1977 na restriktivnega v letu 1978. Ta sprememba je hudo prizadela našo lesno predelovalno industrijo, še zlasti tisto, ki si prizadeva povečati svoj izvoz. Devizni in blagovni kontingenti za tovrstni uvoz so veliko premajhni, ker domača industrija teh materialov:

— ali ne izdeluje (razna lepila, specialna rezila),

— ali ne zadosti (okovje, brusni papir),

— ali nekvalitetno (PVC folija, brusni papir in brusno platno),

— ali v dolgih rokih (rezila v 4—6 mesecih),

— ali po mnogo višji ceni (lepilni papir je 100 % dražji od uvoženega).

Kar pomislimo, koliko manevrskega prostora za izvoz nam ostane, če tuji naročnik predpiše npr. kvaliteto okovja, ali PVC folije, itd., doma pa tega ne dobimo, uvoza pa ni ali pa po zelo dolgotrajnem postopku. Večina sprememb pri režimu uvoza je nastopilo brez predhodnih obvestil in pa na zelo kratke roke, kar je še posebno poslabšalo položaj.

Naša lesna industrija in tudi gozdarstvo sta zaenkrat še v veliki meri, če ne povsem, vezani na uvoz opreme iz tujine zlasti s konvertibilnega področja. Gozdarske opreme npr. komionov, vitel, traktorjev, se doma ne izdeluje, kar pa je poskusov po tujih licencah, pa je vse kar 50 % dražje od enakega uvoženega blaga (npr. kamionski nakladalci LIV Postojna, motorne žage Tomos).

Občutne škode nastajajo v proizvodnji zaradi zastojev, ker je postopek uvoza vsled številnih komisij mnogo predolgotrajen. Zaradi tega postaja ekonomična proizvodnja ponekod že resno ogrožena. Uvoz bi morali dovoliti vsaj dotlej, ko bodo domači proizvajalci res lahko zagotovili ustrezne količine, kvaliteto in cene.

Izvoz je bil doslej premalo stimuliran, saj se delovne organizacije, ki svoje blago izvažajo, s tem pravzaprav odrekajo delu dohodka. Nekaj pozitivnih premikov za boljšo stimulacijo izvoznikov je v zadnjem času le čutiti — še vedno pa je predolga pot do izplačila te stimulacije. Tudi tu bi moral veljati zakon o zagotavljanju plačil. Na tem razgovoru so bili vsi predstavniki proizvodnje enotni v svojih stališčih, da ni nič kaj samoupravno, če o ustvarjenih devizah delovnih organizacij odločajo drugi. Že v pripravljalnih razgovorih dopoldne smo predstavnikom zveznih organov predlagali, naj bi določen del (npr. 10 %) z izvozom ustvarjenih deviznih sredstev pustili delovnim organizacijam, da z njimi prosto razpolagajo pri uvozu, kar pač najnujneje potrebujejo. Popoldne

(Nadaljevanje na 6. strani)

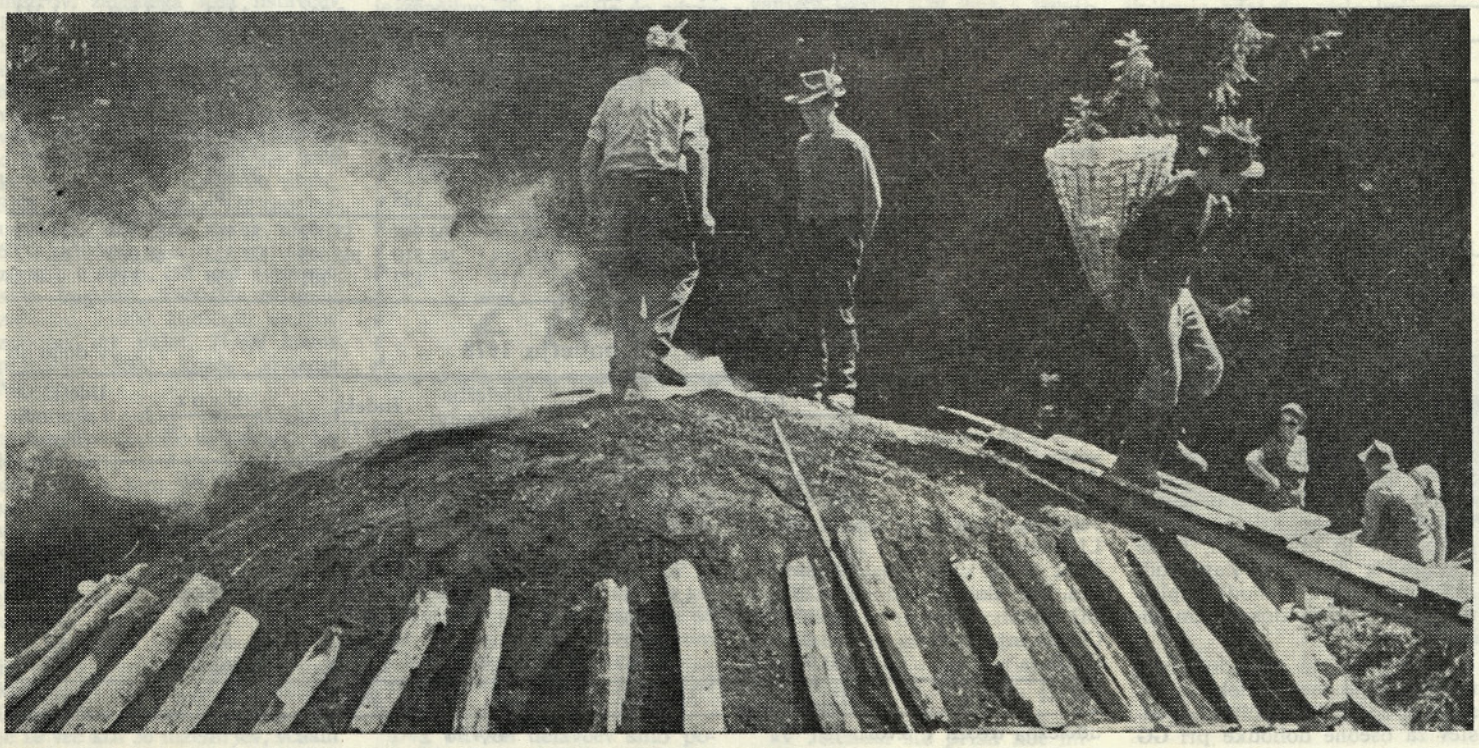

Oglarjenje še ni zamrlo. O oglarskem dnevu, pod pokroviteljstvom GLG, berite na zadnji strani.

Dobri rezultati

(Nadaljevanje s 1. strani)

so zelo ugodne, če primerjamo letošnje polletje z manj ugodnimi podatki iz I. polletja 1977.

Primerjalna analiza pa nam odkriva zelo specifične razlike med delovnimi organizacijami **lesne industrije**, ki kažejo pri dveh odločilnih kazalcih naslednja odstopanja od povprečnega zneska N Din 26.975 **ostanka čistega dohodka na zaposlenega delavca** (+ ali —) pri:

Alplesu	+ 11.745 ND
Gradis-LIO	+ 2.492 ND
Jelovici	— 1.547 ND
LIP Bled	— 7.164 ND
ZLIT Tržič	— 5.999 ND

To dejstvo je v neposredni zvezi z udeležbo bruto osebnih dohodkov v delitvi čistega dohodka, ki znaša:

55,5 % pri Alplesu Železniki
62,3 % pri LIO-Gradis Šk. Loka
65,5 % pri Jelovici Šk. Loka
71,2 % pri LIP Bled in
67,2 % pri ZLIT Tržič

oziroma 64,1 % za povprečje lesne industrije.

Težišče problematike se javlja pri LIP Bled in ZLIT Tržič, ki pa sta hkrati v okviru »GLG« tudi največja izvoznika, če upoštevamo, da od skupnega obsega realizirane prodaje predstavlja izvoz pri:

Alplesu	6,4 %
LIO-Gradis	—
Jelovici	5,4 %
LIP Bled	22 %
ZLIT Tržič	23 %

Vendarle pa je treba tudi ugotoviti, da so skupna porabljena sredstva v ZLIT Tržič rasla sorazmerno s povečanjem celotnega prihodka, kar je zelo neugodno, medtem ko se je udeležba teh sredstev pri LIP Bled v odnosu na celotni prihodek kljub izvozu celo zmanjšala. To kaže na to, da stopnja finalne predelave pri LIP Bled še ne narašča v obsegu, kot je bilo predvideno s programom investiranja TOZD »Tomaž Godec« v Bohinju. Zaostanek v realizaciji pričakovanih efektov nove investicije vpliva torej na manjšo rentabilnost poslovanja delovne organizacije LIP Bled kot celote.

e) Tovarna celuloze Medvode je v letošnjem prvem polletju izkazala 33,378.000.— din poslovne izgube, za katero je treba najti pokritje z jamstvom delovne organizacije Aero Celje, ker bi sicer nastopila sankcija izplačevanja zajamčenih osebnih dohodkov. Tovarna celuloze je že sprejela program ukrepov za izboljšanje položaja, s katerim računa na normalizacijo proizvodnje in prodaje v II. polletju t. l. Z večjo udeležbo dražjih AC premaznih papirjev bo omogočeno rentabilno poslovanje v II. polletju, ni pa možno računati, da bi z boljšim efektom II. polletja pokrili tudi izgubo iz I. polletja.

GLG

Težave se stopnjujejo tudi zaradi pomanjkanja sredstev za odplačilo dolgoročnih kreditov, ker se anuitete povečujejo zaradi naraščajočih tečajnih razlik pri tujih posojilih. Ob istem času pa se je sunkovito podražila tudi osnovna surovina — celulozni les — in sicer prav v obdobju, ko naj bi sezonske zaloge tega lesa morale bistveno naraščati.

Položaj je torej skrajno zaostren in ga bo možno sanirati le s skupnimi rešitvami v okviru Aera Celje, po vsej verjetnosti pa tudi s premostitvenimi oziroma sanacijskimi krediti bančnih organizacij ob zmernejših obrestih in odplačilnih pogojih.

S strani gozdarskih organizacij »GLG« pa bo treba izpolniti obveznosti s planom določenih količin celuloznega lesa, ki naj bi omogočile normalen potek proizvodnje celuloze in papirja v II. polletju, t. l. in tudi v začetnih mesecih prihodnjega leta, ko v zimskem obdobju dobave celuloznega lesa do nove sezone običajno stagnirajo.

II. Izvrševanje planov za leto 1978

Izvršitev planiranih postavk za leto 1978 je možno realno ocenjevati le po podatkih o obsegu čistega dohodka in njegove delitve za osebne dohodke.

	Indeksi	
	čistega dohodka nasproti planu 78	osebnih dohodkov nasproti planu 78
Alples	149	96
Gradis-LIO	102	87
Jelovica	112	104
LIP Bled	106	99
ZLIT Tržič	136	113
GG Bled	82	82
GG Kranj	103	106
Tovarna celuloze Medvode	—	100
»GLG« skupaj	92	99

Pri vseh drugih elementih plana prihajajo do izraza bodisi **nerealnost planov celotnega prihodka** (zlasti v primeru **Alples Železniki, LIO-Gradis Škofja Loka in ZLIT Tržič**), oziroma sistemski premiki, kot posledica spremenjenih predpisov, ki zmanjšujejo prejšnji obseg porabljenih sredstev v korist dohodka (npr. pospešena amortizacija, prispevki za skupne službe, nov način obračunanih zalog in podobno).

Plan **čistega dohodka** je visoko presežen pri Alples Železniki in ZLIT Tržič (za 49 % oziroma 36 %), kar je v večjem delu pripisati tudi nerealno nizkemu planu celotnega prihodka.

Pada v oči tudi nizka izvršitev plana čistega dohodka **GG Bled**, navzlic povečani količini prodanih gozdnih sortimentov. Vpliv sezonskega obračuna pa ob polletnem obračunu še ni možno vrednotiti.

Planirani obseg čistega dohodka v znesku 29,308.000 ND se je pri **Tovarni celuloze** iz že obravnavanih vzrokov sprevrgel v poslovno izgubo tako, da doseženi dohodek krije edinole obračunane obresti brez kritja ostalih prispevkov in obveznosti, ki se izločajo iz dohodka. Zato tudi izplačani osebni dohodki sploh nimajo pokritja v doseženem dohodku.

Iz pregleda je razvidno tudi nesorazmerje med indeksom čistega dohodka in izločitvijo sredstev za osebne dohodke pri **GG Kranj**, kar je posledica večje bremenitve nezmanjšanih režijskih OD pri nižji realizaciji količin gozdnih sortimentov v I. polletju t. l.

III. **Zunanjetrgovinska menjava**

Iz preglednice o zunanjetrgovinski menjavi je razviden za 1,5 % zmanjšan obseg izvoza v I. polletju t. l. nasproti istemu obdobju 1977. V glavnem je to posledica izpada izvoza pri LIO Gradis Škofja Loka in izdatno zmanjšanje izvoza pri Jelovici in ZLIT Tržič, kar pa sicer doseženo povečanje izvoza Alplesa Železniki in Celuloze Medvode ni moglo pokriti.

Ob upoštevanju uvoza sta Alples Železniki in Celuloza Medvode ostala še naprej uvrščena kot »neaktivca«, ki vplivata na porast udeležbe skupnega uvoza v doseženem izvozu.

J. D.

Primerjalni kazalci poslovnih dosežkov za I. polletje 1977 in 1978 — v ND

		Povprečno štev. zaposlenih						
		po stanju	po vkalk. urah	Čisti dohod. na zaposl. polletno	Udeležba bruto OD pri delit. čist. dohod. v %	Neto OD na zaposlenega mesečno	Ostanek čist. dohod. na zaposl. polletno	Bruto sred. za reproduk. na zaposl. polletno
Alples	1977	789	794	61.775	61,9	4.316	23.498	26.987
	1978	844	827	87.075	55,5	5.864	38.720	32.795
	ind.	107	104	141	—	136	165	122
Gradis-LIO	1977	239	256	49.473	78,6	3.680	10.581	12.937
	1978	241	248	80.377	62,3	5.250	29.467	35.651
	ind.	101	97	161	—	143	278	276
Jelovica	1977	1.192	1.198	45.897	85,4	4.347	6.692	11.987
	1978	1.232	1.220	73.687	65,5	5.449	25.428	16.926
	ind.	103	102	160	—	125	380	141
LIP Bled	1977	929	941	50.998	76,8	4.182	11.807	11.898
	1978	984	997	68.683	71,2	5.320	19.811	15.684
	ind.	106	106	135	—	127	168	132
ZLIT Tržič	1977	286	280	46.321	80,5	3.798	9.010	8.664
	1978	294	290	64.034	67,2	4.977	20.976	13.245
	ind.	103	104	138	—	131	233	153
Lesna industrija skupaj	1977	3.435	3.469	51.208	75,8	4.202	12.399	15.198
	1978	3.595	3.582	75.120	64,1	5.457	26.975	21.266
	ind.	105	103	147	—	130	218	140
GG Bled	1977	486	477	54.607	74,4	4.522	13.940	19.349
	1978	472	471	61.201	82,1	5.999	10.947	26.052
	ind.	97	99	112	—	133	79	135
GG Kranj	1977	572	503	45.654	85,8	4.512	6.479	7.222
	1978	541	530	58.850	85,7	6.089	8.410	6.140
	ind.	95	105	129	—	135	130	85
Gozdarstvo skupaj	1977	1.058	980	49.766	80,0	4.517	9.906	12.794
	1978	1.013	1.001	59.945	84,0	6.046	9.592	15.418
	ind.	96	102	120	—	134	97	121
Aero — Celuloza	1977	504	506	41.682	92,6	3.875	3.055	30.601
	1978	516	516	—	—	4.824	—	57.077
	ind.	102	102	—	—	124	—	187
»GLG« skupaj	1977	4.997	4.955	—	—	4.231	10.929	16.243
	1978	5.124	5.099	—	—	5.509	20.822	23.716
	ind.	103	103	—	—	130	191	146

Podatki iz periodičnega obračuna za I. polletje 1978 — v 000 ND

		Celotni prihodek	Porabljena sredstva	Dohodek	Čisti dohodek	Bruto osebni dohodek	Ostanek čistega dohodka	Bruto sred. za repr. za upor. v OZD	AM po predpisanih stopnjah	Neto sred. za repr. za upor. v OZD
Alples	1977	206.769	144.836	61.933	48.741	30.201	18.540	21.293	10.069	11.224
	1978	316.378	203.570	112.808	73.492	40.812	32.680	27.679	5.690	21.989
	ind.	153	141	182	151	135	176	130	57	196
Gradis-LIO	1977	79.775	59.174	20.601	11.824	9.295	2.529	3.092	1.020	2.072
	1978	88.311	59.544	28.767	19.371	12.063	7.308	8.592	1.176	7.416
	ind.	111	101	140	164	130	289	278	115	358
Jelovica	1977	358.921	292.785	66.135	54.709	46.732	7.977	14.289	9.506	4.783
	1978	475.544	349.918	125.626	90.783	59.455	31.328	20.853	5.459	15.394
	ind.	132	120	190	166	127	393	146	57	322
LIP Bled	1977	199.829	143.725	56.105	47.377	36.408	10.969	11.054	6.161	4.893
	1978	259.580	166.684	92.896	67.585	48.090	19.495	15.433	7.420	8.013
	ind.	130	116	166	143	132	178	140	120	164
ZLIT Tržič	1977	43.600	26.548	17.051	13.248	10.671	2.577	2.478	1.146	1.332
	1978	58.023	34.702	23.321	18.826	12.659	6.167	3.894	1.118	2.776
	ind.	133	131	137	142	119	239	157	98	208
Lesna industrija skupaj	1977	888.894	667.068	221.825	175.899	133.307	42.592	52.206	27.902	24.304
	1978	1,197.836	814.418	383.418	270.057	173.079	96.978	76.451	20.863	55.588
	ind.	135	122	173	154	130	228	146	75	229
GG Bled	1977	88.160	56.307	31.853	26.539	19.765	6.774	9.404	5.949	3.455
	1978	107.610	53.811	53.799	28.887	23.720	5.167	12.297	6.836	5.461
	ind.	122	96	169	109	120	76	131	115	158
GG Kranj	1977	108.076	65.298	42.779	26.114	22.408	3.706	4.132	2.899	1.233
	1978	111.560	61.556	50.004	31.838	27.288	4.550	3.322	2.899	423
	ind.	103	94	117	122	122	123	80	100	34
Gozdarstvo skupaj	1977	196.236	121.605	74.632	52.653	42.173	10.480	13.536	8.848	4.688
	1978	219.170	115.367	103.803	60.725	51.008	9.717	15.619	9.735	5.884
	ind.	112	95	139	115	121	93	115	110	126
Aero — Celuloza	1977	197.373	146.043	51.330	+ 21.077	19.468	—	15.423	15.423	—
	1978	228.247	206.133	22.144 iz	— 33.378	24.423	—	29.452	29.452	—
	ind.	116	141	43		125	—	191	191	—
»GLG« skupaj	1977	1,282.503	934.416	347.787	249.560	194.948	53.072	81.165	52.173	28.992
	1978	1,645.253	1,135.918	509.335	297.404	248.510	106.695	121.522	60.050	61.472
	ind.	128	122	146	119	127	201	150	115	212

Zunanjetrgovinska menjava v I. polletju 1978 — v dolarjih

	Izvoz		Udeležba v skupnem izvozu za 78	Indeks 78/77	Uvoz	Udeležba v skupnem uvozu
	I. poll. 77	I. poll. 78			I. poll. 78	
Alples	629.433	785.546	13,2	124	912.607	31,1
Gradis-LIO	509.625	—	—	—	—	—
Jelovica	1,217.180	741.679	12,4	60,9	468.566	15,9
LIP Bled	2,287.096	2,834.237	47,7	129,9	500.421	16,9
ZLIT Tržič	765.386	637.825	10,6	83,3	84.054	2,8
Les. ind. skupaj	5,408.720	4,999.287	83,9	92,4	1,965.648	66,7
GG Bled	137.502	94.804	1,7	69,2	57.201	1,9
GG Kranj	183.000	81.605	1,5	44,6	50.625	1,7
Celuloza	303.071	768.057	12,9	253,4	862.074	29,7
»GLG« skupaj	6,032.293	5,943.753	100	98,5	2,935.548	100

udeležba uvoza v izvozu je 49,4 %

presežek izvoza nad uvozom za I. polletje 1978 je 3,008.205 $

Njunih 30 in 25 let

V juliju sta kar dva naša člana praznovala lep življenjski jubilej — LIP Bled trideset let in Gozdno gospodarstvo Kranj četrt stoletja svojega dela.

Jubileji so priložnost za obračun in tako je bilo tudi na slovesnostih v Lipu in Gozdnem gogospodarstvu, kjer so se spomnili svojih začetnih korakov, pa vseh tistih, ki so jih pripeljali do današnjih uspehov. O tem, da so uspehi bili, seveda ni nobenega dvoma. O tem le nekaj besed in številk, ki pa dovolj jasno govore o prehojeni poti, na kateri se je z vse večjimi gospodarskimi uspehi vse bolj razvijalo tudi delavsko samoupravljanje.

Trideset let LIP Bled

Kot za številne druge tudi za LIP Bled velja, da je bilo takoj po vojni delo njegovih delavcev — takrat to seveda še ni bil LIP — usmerjeno v obnovo in utrjevanje tistega, kar je ostalo po končani vihri. Tega pa ni bilo veliko. Za urejeno industrijsko proizvodnjo sta bili tako pri močeh le žagi Bohinjska Bistrica in Rečica. Obrati lesne industrije so bili zastareli, njihovi stroji izrabljeni.

Delavci LIP Bled, ki je nastal leta 1948, ko se je takratno Gorenjsko gozdno gospodarstvo razdelilo na LIP Bled in Gozdno gospodarstvo Bled, so prvo važnejšo odločitev v premiku od primarne k finalni predelavi sprejeli leta 1958. Tedaj so poskusili izdelovati prve opažne vezane plošče v obratu Gorje in Tomaž Godec v Bohinjski Bistrici. Največji razmah pa je LIP doživel v zadnjih desetih letih. Posodobili so proizvodnjo — pred tem so zdaj tudi v Podnartu in v Mojstrani, dobili nove proizvodne in skladiščne prostore, tri lastne trgovine. Prva leta so predelali le 4, danes pa predelajo v končne izdelke že 95 odstotkov lesa.

V treh desetletjih je znašala skupna proizvodnja žaganega lesa iglavcev 1.012.000 kubičnih metrov, žaganega lesa listavcev 1600 in opažnih plošč 176.000 kubičnih metrov. Za skoraj milijon in pol so naredili vratnih kril, 693.000 kompleksnih vrat, 57.000 vhodnih vrat, 14.000 garažnih vrat, 95.000 kubičnih metrov ladijskega poda in oblog ter 3000 kubičnih metrov panelnih plošč, 8700 ton lesne volne, 170 ton lesne vrvi, 9000 ton lesne moke, 6000 kubičnih metrov montažnih zgradb v delih, 118 stez avtomatskih kegljišč, 2.860.000 iso-span zidakov, 93.000 kubičnih metrov zabojev ter palet, 71.000 kosov pohištva, 5000 kosov sistema MIKO.

Zadnjih nekaj let dosegajo tudi velike uspehe pri izvozu. Na leto izvozijo za 5 do 6 milijonov dolarjev, s tem pa se uvrščajo na 6. do 8. mesto v okviru slovenske lesne industrije. Do danes so izvozili že več kot 4.600.000 kvadratnih mestov opažnih plošč ter približno 133.000 notranjih vrat.

V zadnjih dvajsetih letih se je v LIPU zelo spremenila tudi kadrovska struktura zaposlenih. Leta 1958 so imeli le enega, zdaj je že več kot 30 inženirjev, včasih le 113, danes pa 300 kvalificiranih delavcev. Trideset delavcev študira ob delu, imajo pa tudi 30 rednih štipendistov.

Za boljši standard zaposlenih so kupili 132 stanovanj, podelili skoraj 300 stanovanjskih posojil za zasebne graditelje, uredili družbeno prehrano, kjer se hrani več kot 90 odstotkov vseh zaposlenih, imajo počitniški dom na morju ter manjšo kočo v Vratih.

Za LIP je značilno tudi, da imata pri njih civilna zaščita in družbena samozaščita že dolgoletno tradicijo, da posebno mesto dobiva skrb za varstvo pri delu, da so vsa leta dajali velik poudarek vsem oblikam družbenopolitičnega izobraževanja, pa tudi obveščanju zaposlenih ter športni dejavnosti, kjer so »Lipovci« nekajkrat sodelovali celo na državnem prvenstvu lesne industrije.

Četrt stoletja gozdnega gospodarstva Kranj

Za prvih deset let GG Kranj velja, da tako samoupravljanje kot razvoj gozdnega gospodarstva nista poznala veliko skokov v razvoju. Sečnja je bila regulirana z obveznimi družbenimi plani, ki so imeli namen okrepiti opešane gozdove, hkrati pa zagotoviti gospodarstvu vsaj najnujnejše potrebne količine lesa. V tem obdobju je GG Kranj v družbenih gozdovih posekalo povprečno 43.400 kubičnih metrov na leto.

Za posek je bilo na voljo le ročno orodje, spravilo lesa je potekalo s konjsko vprego, deloma z gravitacijskimi žičnicami. Spravilne razdalje so bile velike in le prevoz je potekal s tovornimi vozili. Zaradi neopremljenosti, ki je pogojevala nizko produktivnost, je ostajalo le malo sredstev za investicijska vlaganja v osnovno proizvodnjo. V celotnem obdobju so zgradili le 9 km gozdnih cest, 3 žičnice, kupili pa so tri žične žerjave. Večji del denarja je šlo za izgradnjo stavb, mehanične delavnice ter za nadomestitev voznega parka.

Okoli leta 1960. je prišlo do preobrata, da velikih investicijskih vlaganj. Pri poseku in izdelavi gozdnih sortimentov so pričeli uporabljati tehnično dognane motorne žage, pri spravilu so konje nadomestili prvi traktorji, goseničarji in žični žerjavi, iz uvoza so prišle mehanične nakladalne naprave.

Za drugih deset let GG Kranj je značilno, da je prišlo do združevanja družbenega in privatnega sektorja gozdarske dejavnosti. Leta 1965 so izvolili pri gozdnih obratih svete kmetov kot prve samoupravne organe zasebnega sektorja, ki so dve leti kasneje že razpolagali s sredstvi za vzdrževanje komunikacij in v celoti s sredstvi iz zaključnega računa.

Proizvodnja lesa se je v tem obdobju samo v družbenih gozdovih povečala za 20 odstotkov ali za povprečno 10.000 kubičnih metrov na leto več kot v preteklem obdobju. Oddaja in prevzem lesa v zasebnih gozdovih pa sta se povečala skoraj za 40 odstotkov.

Za uspešno uvedbo sodobne mehanizacije je bilo treba hitreje graditi gozdne ceste in vlake. Od leta 1963 naprej, ko so začeli graditi ceste mehanizirano, so zgradili povprečno 7 km cest na leto v družbenem in 9 km v zasebnem sektorju gozdov. Nič koliko novih kilometrov cest pa je steklo v sodelovanju s posameznimi kmeti.

V letu 1972 so začeli z izgradnjo delavskih centrov ter začeli z organiziranim prevozom na delo. V tem času so ustanovili tudi samostojno hranilno-kreditno službo, s katero se je ohranila marsikatera višinska in gorska kmetija.

V zadnjih letih hkrati z živahno samoupravno dejavnostjo tečejo tudi zelo visoka vlaganja v sodobno gozdno opremo, za izgradnjo sodobne mehanične delavnice in delavske centre ter za odpiranje odročnejših gozdov z gozdnimi cestami in vlakami.

V zadnjih petih letih so uspeli povečati celotni dohodek za trikrat, prav tako dohodek, osebni dohodek za dvakrat, ostanek dohodka pa so povečali za 30 odstotkov.

Še nekaj drugih podatkov, ki govore o uspehih GG Kranj. Za posekan, spravljen in oddan kubični meter lesa je z letošnjim letom potrebno le še 3,7 ure, kar je za 40 odstotkov manj kot leta 1973. Oddajo lesa so povečali za 20 odstotkov, gradnjo gozdnih cest pa kar za 30 do 40 odstotkov, tako, da so v povprečju na leto zgradili 19 km gozdnih cest in pa približno 200 km gozdnih vlak, ki so jih zgradili z združevanjem sredstev in dela s kmeti — lastniki gozdov.

Pomenek z jubilantoma

Ko so se v lesno industrijskem podjetju LIP Bled in v Gozdnem gospodarstvu Kranj na slovesnostih spominjali svojih poti, so se spomnili in se zahvalili tudi vsem tistim, ki so jim zvesti vsa leta obstoja. V LIP je takih delavcev 34, v Gozdnem gospodarstvu pa 25. Pri njih pa so dali priznanje tudi 20 kmetom — lastnikom gozdov, ki že dolga leta aktivno sodelujejo z GG Kranj.

Dva od teh delavcev smo povprašali, kako je bilo takrat in kako je danes. Pogovor je stekel s Francem Magdičem in Jožetom Vidmarjem.

»Kruh smo greli nad ognjem«

Franc Magdič šteje 52 let. Doma je iz Renkovcev, iz Prekmurja. Nekdo iz njegove vasi mu je povedal, da gozdno gospodarstvo v Jelendolu na žagi potrebuje mizarja, pa je prišel. To je bilo leta 1950.

»V Jelendol ste prišli kot mizar, danes pa ste vodja mizarske delavnice. Kako so minila ta leta?«

»Ko je po treh letih žaga nehala delovati, sem šel med gozdne delavce. Najprej sem bil približno tri leta sekač, nato osem let nakladalec, potem pa sem se spet lahko lotil svojega poklica. Vodja mizarske delavnice sem od leta 1963.

Kako je bilo na začetku? Vse smo delali na roke. Delovnega časa ni bilo. To so bila planska leta. Delali smo od petih zjutraj, do šeste zvečer.

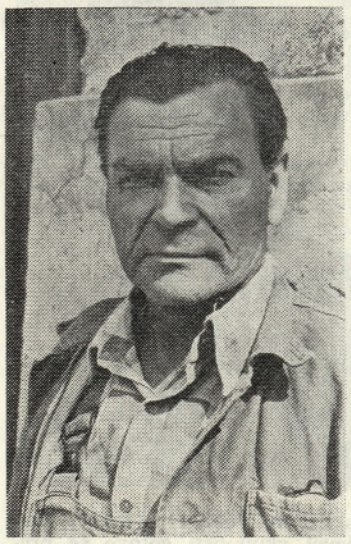

Nakladanje je bilo tedaj veliko garanje. Kar je takrat komaj opravilo šest, danes opravi en sam delavec. Tisti, ki so šli daleč od doma, so si postavili ‚kožarice', ki so od leta 1956 prepovedane, saj v njih bivanje res ni bilo človeku primerno.

Prej nikdar nisem bil bolan, zdaj pa mi nagaja želodec. Znane težave naše generacije gozdnih delavcev: ali nas boli križ zaradi težkega dela ali pa želodec zaradi neredne in mrzle hrane.

Včasih ni bilo tople, organizirane malice. Pozimi je kruh zmrznil, pa smo ga greli nad ognjem, preden smo lahko ugriznili vanj. Salama, slanina, pa črna kava so bile za malico in kosilo hkrati.

Danes so zgrajene ceste do delovišč, delavce vozijo na delo, malica je topla, delovni čas določen.«

Franc Magdič se je leta 1952 poročil z domačinko in tako za zmeraj ostal v Jelendolu. Danes je že pravi domačin, ki se udejstvuje predvsem pri gasilcih, za kar je prejel tudi številna priznanja. Pravijo, da ga imajo prebivalci Jelendola radi, pa ne samo zato, ker potrebujejo njegovo delavnico, v kateri bo odslej pela nova kombinirana »mašina« za obdelavo lesa, ki lahko opravi pet kombinacij.

»Tri otroke imate — dva sinova —, je kdo od njih gozdni delavec?«

»Včasih je bila sekira glavno, danes pa je to le trofejno orožje. Mehanizacija in sicer urejeno življenje zdaj že malo bolj privlačita mlado generacijo, ki poprej za gozdnega delavca ni hotela niti slišati.

Od mojih otrok za zdaj ni noben v gozdarstvu. Morda pa bo vendarle zmamilo tudi enega od mojih sinov, čeprav sem mu pred leti dejal: ‚Fant, premisli, jaz vem, kaj je gozdni delavec'.«

»Za bolniško ni bilo časa«

Jože Vidmar, najprej lesni manipulant, zdaj pa že tri leta glavni skladiščnik v Lipovi TOZD Tomaž Godec Bohinjska Bistrica, šteje 57 let, semkaj pa je prišel — je domačin — že leta 1946, ko je bilo to še gozdno gospodarstvo Bohinjska Bistrica.

»LIP je rastel pred vašimi očmi . . .«

»Pred vojno je bila tu privatna Hajnriharjeva žaga. Med vojno so jo partizani požgali in leta 1946 so bile tu same ruševine. Začeli smo žago obnavljati, od temeljev navzgor. Pri obnovi so v enaki meri kot moški sodelovale tudi ženske.

V letih 1946 in 1947 smo delali po devet ur na dan, v eni izmeni, danes delamo v dveh izmenah. Prostih sobot ni bilo, v nedeljah pa je bilo udarniško delo. Malicali smo kar mimogrede. Dopusti niso bili urejeni, za bolniško pa enostavno ni bilo časa. Ljudje so bili zagnani za obnovo, z veseljem smo delali. Takrat si seveda nismo predstavljali, kakšna velika reč bo zrastla nekoč. V začetku je bilo tu le 70 ljudi.

Najprej smo si želeli, da bi začela žaga ponovno normalno delati. Potem pa, ko smo prodajali deske, da bi šlo čimveč tega v izvoz, da bi z dobljenimi devizami lahko kupovali nove stroje.

Hitro smo se razvijali. Imeli smo zabojarno, izdelovali ladijski pod, obloge, gradbene plošče, ki so še zmeraj naš glavni proizvod, iso-span zidake in nazadnje še pohištvo.«

»Koliko so se spremenili delovni pogoji?«

»Glede tega smo napravili

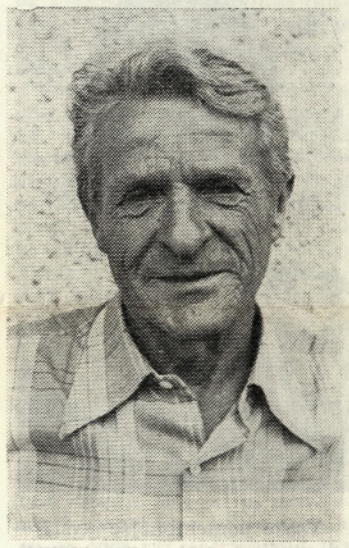

ogromen skok. Prej smo delali vse z rokami, danes pa je delo mehanizirano. Veliko lažje je delati. Prej je bila večina delavcev v skladišču brez kvalifikacij, danes pa so vsaj polkvalificirani. V letih 1950, 1951, je bilo v skladišču 40 do 50 ljudi, danes pa isto delo opravi 15 do 19 ljudi.«

Jože Vidmar ima kot Franc Magdič tri otroke, tudi dva sinova. Eden od njiju je blizu duha po lesu. Odločil se je za umetno obrt in zdaj struži in rezbari pri bratih Višnar na Jesenicah.

»LIP in vam gre zdaj dobro od rok, kot temu rečemo. Imate morda ob jubileju kakšne posebne želje?«

»Moja želja je, da bi LIP v zadovoljstvo vseh delavcev tako napredoval še vnaprej.«

V. F.

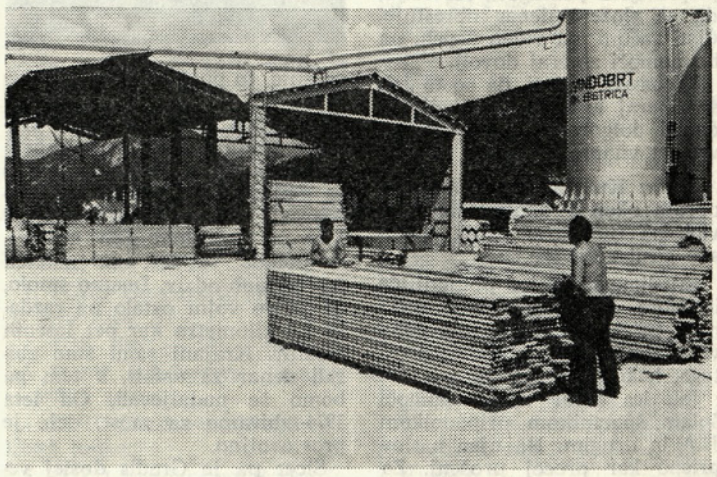

Delavci in krajani hkrati

Temeljna organizacija združenega dela in krajevna skupnost — delavci — samoupravljalci in krajani — bi morali biti najtesneje povezani. Saj ene brez druge v resnici ne more biti.

Vendar pa pri tem velikokrat beremo o nekakšnem dvojnem obnašanju delovnega človeka — samoupravljalca. Dopoldne, ko odloča o prošnji krajevne skupnosti za finančno pomoč, se teh prošenj otepa, popoldne ali zvečer, ko sedi na sestanku svoje krajevne skupnosti, pa bi rad čimveč izvrtal od svoje delovne organizacije.

Kako je s tem v SOZD GLG Bled, katere osem članic sega kar na področje petih občin? Koliko pomoči še dajemo krajevnim skupnostim, poleg tistih dinarjev, ki smo se jih obvezali dati, pa je odeja krajevne skupnosti kljub temu še zmeraj prekratka — v GG Kranj so lani za krajevne skupnosti na primer prispevali 400.000, v ZLIT Tržič prav toliko, v Alplesu okoli 480.000, v Aeru 180.000, v GG Bled 154.000, v Gradisu 200.000, v LIP Bled 247.000 in v Jelovici v letošnjem prvem polletju 135.000 dinarjev? Se tudi pri nas dvojno obnašamo, je bilo osnovno vprašanje, ki smo ga zastavili sodelavcem v vseh naših delovnih organizacijah?

Franc Košnjek je v ZLIT Tržič v. d. vodje TOZD pohištvo — tapetništvo ter tajnik krajevne konference SZDL Pristava:

»Vsake pomembnejše stvari — od ureditve cest, javne razsvetljave do družbenih prostorov — se v naši krajevni skupnosti lotimo tako, za zbiramo samoprispevek, da pomagamo s prostovoljnim delom in da se obrnemo za pomoč k tistim delovnim organizacijam, ki delajo na našem področju ali pa, da so v njih zaposleni naši krajani. Precej naših krajanov je zaposlenih prav v ZLIT in pa tudi v Peku. Tako se nameravamo lotiti tudi ureditve otroških igrišč, manjkajo nam urejene zelenice, pa še nekaj asfalta.

ZLIT je lani poleg rednega prispevka dal tudi enodnevni zaslužek za cesto v Lom, financiral bo del javne razsvetljave, pomagal nam je že z materialom, s stroji.

Moram reči, da so v ZLIT pripravljeni pomagati krajevnim skupnostim. Ljudje so zmeraj pripravljeni pomagati, če vidijo, da se vloženi denar obrestuje. Čisti računi, pa viden uspeh, pa bo pomoči zmeraj dovolj.

Treba pa je reči, da so to žal, še zmeraj le enkratne akcije in da ni dolgoročne usmeritve za več let vnaprej.«

Anton Kužnik — obratovodja obrata oken v škofjeloški Jelovici, pa tudi predsednik občinske gasilske zveze.

»Mislim, da večina podjetij, če le more, krajevnim skupnostim rada prisluhne. Tako tudi Jelovica. Koliko, je pač odvisno od tega, kako gospodarimo.

Jelovica nudi veliko pomoči šolam, športnikom, pripadnikom JLA in drugim. Na njen naslov prispe kar precej prošenj. Za ceste, domove ... Žal pa še zmeraj ne prihaja do usklajevanja planov krajevnih skupnosti in TOZD. Če bi bilo tako, bi bilo gotovo še več storjenega.

V naši krajevni skupnosti Škofja Loka je pet krajevnih odborov, ki ima vsak svoje akcije, kot na primer za telefon, gasilski dom. Vendar pa smo v krajevni skupnosti gotovo še premalo aktivni. Vaše krajevne skupnosti so v primerjavi z mestnimi največkrat veliko bolj aktivne. V tako veliki, kot je naša, se ljudje čutijo premalo povezane med seboj.

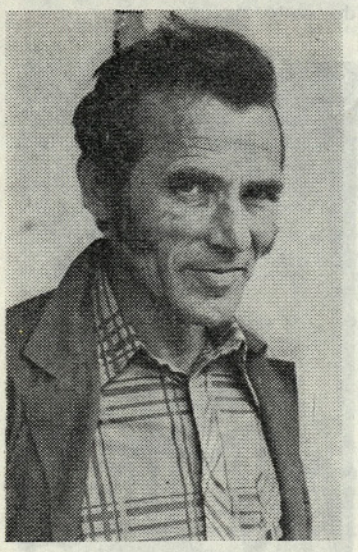

Kljub temu, da že zbiramo občinski samoprispevek, da večkrat pride do prostovoljnega dela, bi lahko še več seveda storili, če bi imeli prave ljudi na pravem mestu. Za našo krajevno skupnost velja, da bi morali urediti okolico, otroška igrišča. Ljudje bi delali, toda gonilne sile ni.«

Janez Demšar, skupinovodja za vzdrževanje v škofjeloškem Gradisu, v krajevni skupnosti Log nad Škofjo Loko pa predsednik KK SZDL:

»Človek v podjetju včasih res pozablja, da je tudi član krajevne skupnosti. Vendar pa prošnjam krajevnih skupnosti skuša Gradis čimvečkrat ugoditi, posebno še tedaj, če je tam zaposlenih več naših delavcev. Seveda pa se najdejo med prošnjami tudi take, ki jih je težko ustreči — na primer za razne tombole. Pri vsaki večji prošnji zahtevamo program in finančno ovrednotenje del. Če prošnja ni dobro obrazložena, zahtevamo dodatno informacijo. Če se odzoveš brez presoje, to potegne za sabo nove prošnje.

Našo KS zdaj tare velik problem gradnje betonskega mostu na Visokem, ki je veliko breme za majhno KS. Že dvakrat smo zaprosili delovne organizacije, kjer so zaposleni naši krajani, za pomoč, vendar smo naleteli na kaj slab odziv. Imamo smolo, da je po vojni ostalo na razdalji 3,4 kilometra kar pet lesenih mostov. Krajani sami smo zbirali denar za asfalt, s tem pa bomo še nadaljevali. Od leta 1974 zbiramo za most, delo je prostovoljno.

Sicer pa je Gradis doslej veliko pomagal KS Sv. Duh, kjer smo mejaši, pa tudi KS Škofja Loka, ki so nam poslali program dela za dveletno obdobje, pred nedavnim pa je prispeval del denarja tudi za telefon v skupnostih Pungert, Gosteče in Draga.

Usklajevanja planov pa še ni. Ko bo zaživel delegatski sistem tako, kot je zamišljeno, pa bo gotovo zaživelo tudi to.«

Vinko Markelj, je oddelkovodja prve strojne v Alplesu Železniki ter član sveta krajevne skupnosti Železniki:

»Krajevna skupnost Železniki so industrijsko ‚zelo močna' občina, zato se s pomočjo delovnih organizacij da marsikaj narediti. Če se le da, tudi v Alplesu razne prošnje krajevnih skupnosti ugodno rešimo, posebno še, če gre za korist naših delavcev. Pomagamo pri popravilu cest, v zadnjem času pa za osnovno šolo v krajevni skupnosti Selca.

S samoprispevkom, s prostovoljnim delom in pomočjo delovnih organizacij se da res veliko narediti. Za pokriti bazen, ki je bil dolgoletna želja delavcev in prebivalcev našega konca, saj je Sora v Železnikih tudi poleti prehladna, je Alples prispeval 1.850.000 dinarjev. Le malokaj v naši in v sosednjih krajevnih skupnostih mine brez Alplesa.

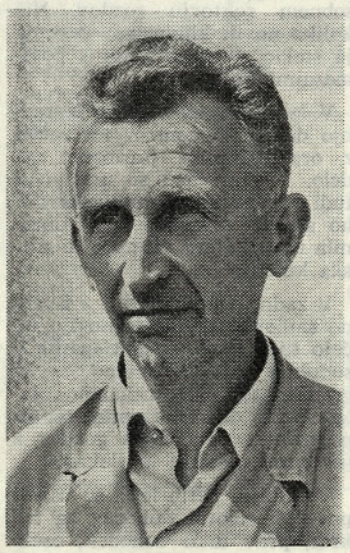

Hkrati s tem pa smo pri nas tudi že poudarili, da je nujno, da so plani delovnih organizacij in krajevnih skupnosti usklajeni, da morajo biti povezani eni z drugimi, da mora biti na primer urbanizem povezan z industrijo.«

Matevž Barle je vodja komercialnega sektorja v medvoškem Aeru ter vodja delegacije samoupravne interesne skupnosti za telesno kulturo:

»Delavci Aera v večini žive v krajevni skupnosti Medvode. Prošenj se nikoli ne zmanjka. Posluh in pripravljenost, da bi jim ugodili, v Aeru vsekakor sta, seveda pa v okviru možnosti. Prošnje so običajno obrazložene, poročil po opravljenem delu pa ni veliko.

Že pred več leti je Aero financiral rekonstrukcijo mostu čez Soro pri tovarni, sodeloval pri asfaltiranju ceste Senica—Jeprca, leta 1976 smo podpisali samoupravni sporazum o financiranju regulacije Prešnice zaradi komunalne ureditve zazidalnega otoka v Preski, kjer bo 300 stanovanj in se s tem obvezali, da bomo prispevali 850.000 dinarjev. Imamo patronat nad šolo Topol, letos je Aero prevzel planinsko šolo v Medvodah.

Prispeval je tudi z materialom pri gradnji rekreacijskega objekta za zimske športe. Delavci Aera pa so pripravljeni tudi za prostovoljno delo. Precej jih je v zadnjih štirih letih sodelovalo pri TVD Partizan, ko smo v tem času opravili 8000 prostovoljnih ur. Za nova teniška igrišča, za planinski dom v Tamarju, za nogometni stadion.

Čeprav je to vse skupaj precej denarja, pa Aero ne da veliko glede na potrebe, ker za to pač nima možnosti. Najteže je dati denar, če ga nimaš.«

Viljem Novak je vodja TOZD gradbeništvo, transport in mehanizacija Gozdnega gospodarstva Kranj ter član gospodarskega odbora v krajevni skupnosti Primskovo:

»Naša TOZD sicer stoji v krajevni skupnosti Primskovo, vendar sta iz te krajevne skupnosti pri nas zaposlena le dva delavca. Kljub temu smo pokrovitelj podružnične osnovne šole Simona Jenka — učenci nam zato vsako leto pripravijo kulturni program —, sodelovali smo pri ureditvi športnih igrišč, komunalni in gradbeni ureditvi KS. Velik problem krajevne skupnosti pa sta elektrifikacija in kanalizacija in če bo treba, bomo del sredstev za to prispevali tudi mi.

Bolj kot z mestno, pa naša TOZD sodeluje z vaškimi krajevnimi skupnostmi, kar je razumljivo glede na položaj naše dejavnosti. Tu pomagamo s stroji pri gradnjih gozdnih poti, kakšnega mostu. Do sodelovanja pride pri pripravi dokumentacije, trasiranja, izdelavi raznih predračunov, organizaciji dela, kreditiranju.

Ljudje vedo, da pri tem ne sodelujemo iz nekega podjetniškega, pridobitniškega namena. Primer: za kompresor, ki je na terenu cel dan, dela pa le tri ure, zaračunamo te tri ure, medtem, ko bi pri drugem podjetju za to zaračunali osem ur.

Čeprav ne na daljše obdobje, pa so plani KS in naše TOZD vendarle precej povezani. Tako na primer zaradi poseka in gozdnogojitvenih del pride s posameznimi skupinami ali odbor v KS do tesnih stikov.

Pomagali smo že pri opremi gasilskih domov, prispevali za TV pretvornik, ker pa kmetje vedo, kako se formirajo sredstva, tudi prošenj ni ravno veliko.«

Vinko Čuden, vodja TOZD Tomaž Godec Bohinjska Bistrica LIP Bled, je predsednik sveta krajevne skupnosti Bohinjska Bistrica:

»Naša TOZD in krajevna skupnost Bohinjska Bistrica sta izredno tesno povezani, kar ni čudno, saj je pri nas največ zaposlenih prav iz te KS. Dobro pa sodelujemo tudi z drugimi krajevnimi skupnostmi kot so Srednja vas, Koprivnik in Stara Fužina.

Skupaj se odločamo za asfalt — v zadnjem času je LIP precej sodeloval pri izgradnji ceste Podjelje, za kar smo dali poleg dodatnih sredstev še enodnevni zaslužek, prav tako za adaptacijo šole v Srednji vasi. Sodelujemo pri dedku Mrazu, podpiramo športnike, gasilce. Brez LIP ne mine takorekoč nobena stvar v KS, saj je v svetu in skupščini skoraj polovica naših delavcev.

Prav zaradi dosedanje prakse, v KS običajno od nas pričakujejo več pomoči kot od ostalih delovnih organizacij. V prihodnje načrtujemo še sodelovanje pri gradnji čistilne naprave, dograditev vodovoda iz doline Voje do Bohinjske Bistrice, še naprej pa bomo sodelovali pri gradnji smučarskega centra Kobla.

Z dobro voljo, četudi manjka denarja, se da veliko narediti. Te dobre volje pa je med našimi delavci dovolj. Naši plani in plani KS so kar precej povezani, v toliko, da pri KS že vnaprej predvidijo, tako pa tudi mi, kolikšen bo naš delež pri posameznih delih.«

Jože Miklavčič je vodja priprave proizvodnje v TOZD Gozdarstvo Jesenice Gozdnega gospodarstva Bled ter predsednik skupščine krajevne skupnosti Dovje—Mojstrana:

»Tega, da bi bili vnaprej usklajeni programi krajevne skupnosti in TOZD, ni, srečujemo pa se pri trenutnih potrebah, ki jih ima bodisi krajevna skupnost ali če mi potrebujemo njeno pomoč — kot na primer za pridobitev kakšnih soglasij. Sodelovanje pa bi moralo biti še tesnejše, saj se dejansko občuti, da TOZD ne pozna krajevne skupnosti in narobe.

Naš TOZD ni kakšna tovarna, zato je sredstev, ki jih lahko damo za razne namene, bolj malo. Vendar pa smo kljub temu bili zmeraj pripravljeni pomagati, če je bilo le v naši moči. Velikokrat pa so pobudo za to dali prav naši gozdarji, ki na svojem terenu najbolje vidijo, kaj je narobe.

Sicer pa pomagamo pri obnovi cest, poti, mostov. Letos pri preložitvi ceste v Radovni, uredili smo skupno s KS parkirni prostor v Vratih, letos bo končan most v Podkužah, sodelovali smo pri TV pretvorniku, zdaj bomo pomagali k novi ograji pri parku v Mojstrani, skupaj s kooperanti pri gozdnih poteh, pri razširitvi in preložitvi vlake v Radovni.

Moram reči, da prošenj posebno veliko ni, ker vsi vedo, da denarja nimamo veliko. Pripravljenost za pomoč pa je gotovo večja kot v kakšnih industrijskih TOZD, zato, ker so zaposleni delavci bolje seznanjeni s problemi krajevnih skupnosti.«

V. F.

Živahno leto v Jelovici

NOV IZDELEK V PRODAJI

V Jelovici je v teh dneh končana poizkusna proizvodnja novega izdelka — termoton stekel. To so kot je znano stekla, sestavljena iz dveh polovic ob robu zlepljenih, znotraj pa je brezzračen prostor, kar tem steklom daje odlično toplotno izolacijo. Izdelek sicer ni novost na jugoslovanskem tržišču, je pa nov v programu oken Jelovice ter je seveda še ena pridobitev, ki bo njeno ponudbo popestrila. Ta stekla se že vgrajujejo v okna, ki jih izdeluje temeljna organizacija Jelobor Gorenja vas — Sovodenj. Vseh dimenzij ta okna sicer še niso, vendar tistih najbolj iskanih. To so okna višin 120 cm, 140, 180 in 220 cm.

Kot lahko vidite tudi na posnetku, je proizvodnja termoton stekel v novi tovarniški dvorani in je povsem modernizirana. Zaposluje 10 delavcev, ko pa bodo tudi stekla razrezovali v Jelovici (sedaj že razrezana dobe iz Pančeva), bo skupno število vseh zaposlenih verjetno 12. Torej izredno malo. Malo je tudi stala sama naložba v stroje in opremo. Dobrih 3 milijone in pol. Pri tej ceni je bila odločilna domača ponudba opreme, saj je Rudis iz Trbovelj povsem enakovredno nadomestil podoben uvoz. Seveda je bilo vseeno večina strojev iz uvoza, nekaj pa so jih celo izdelali v Jelovici. Kljub temu, kot pravi vodja tega obrata Ivan Rupar, je v poskusni proizvodnji bilo videti, da ti domači izdelki prav nič ne zaostajajo za tujimi in torej odločitev o nakupu dela domačih strojev ni bilo nepremišljeno dejanje.

j. č.

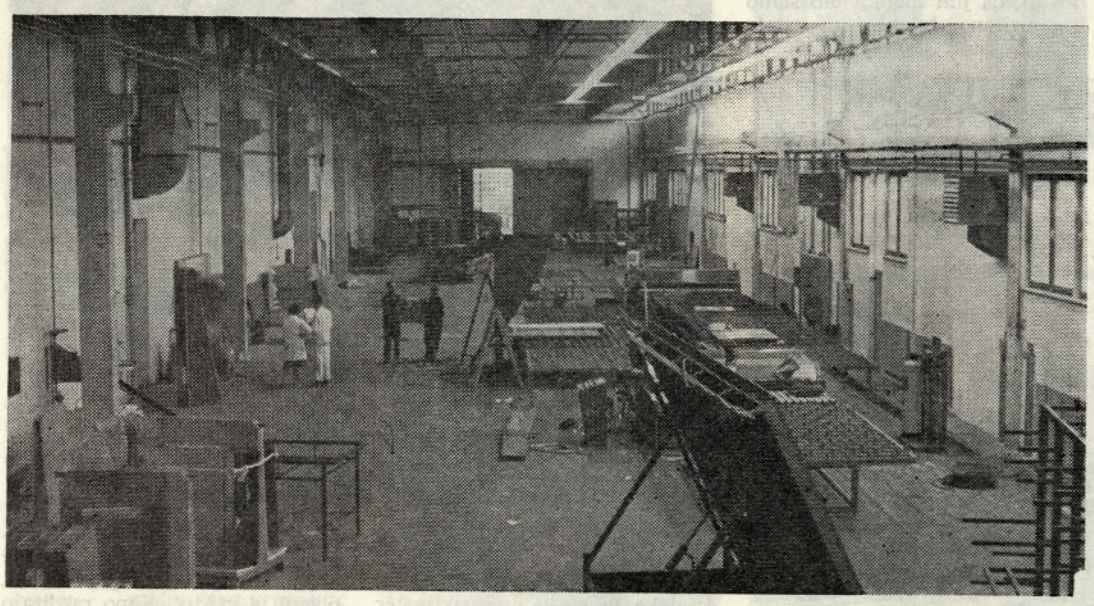

Pogled na obrat za izdelavo termoton stekel v Jelovici.

VEČ ZMOGLJIVOSTI — VEČ DOPUSTNIKOV

Letošnje leto lahko označimo v primeru Jelovice za leto počitniškega oddiha. Vsak sedmi delavec Jelovice (nekaj manj kot 200), poleg tega pa še več kot 350 svojcev je namreč letos letovalo v počitniških zmogljivostih Jelovice. Če pa dodamo še tiste, ki teh zmogljivosti niso koristili, potem lahko rečemo, da je letos izredno veliko delavcev Jelovice resnično izkoristilo svoj letni dopust za oddih. Na ta način se je tudi uresničila želja sindikalne organizacije Jelovica, ki je načrtovala, da naj bi tudi letni oddih bil pomemben dejavnik pri doseganju nalog, ki jih pred delavce postavljajo letni in tudi srednjeročni delovni načrti. Tem pa je lahko kos le spočit delavec. V Jelovici je bilo tudi za letošnje poletje vse pripravljeno za dopuste. Počitniški dom v Puli je bil seveda tisti, ki je tudi tokrat sprejel največ delavcev, vendar letos precej več kot prejšnja leta, saj v Jelovici letos ni bilo kolektivnega dopusta in so se delavci kar nekako porazdelili preko celega poletja.

Novost pa je letos ta, da je Jelovica kupila za oddih delavcev 5 počitniških prikolic, ki so jih postavili v Umagu, Zadru in na Pagu. Ker je to vsekakor bila izredna popestritev ponudbe, predvsem za tiste, ki so pred leti že večkrat letovali v Puli, je bilo seveda izredno veliko zanimanje za te prikolice in so bile povsem zasedene vse poletje in tudi v septembru je dovolj zanimanja.

Dodamo naj še to, da sindikalna organizacija namerava kupiti še nekaj prikolic do naslednjega poletja in pa, da je v počitniških zmogljivostih Jelovice letos letovalo tudi 95 delavcev, ki niso zaposleni v Jelovici, ampak v drugih delovnih organizacijah. Večinoma so to bili delavci članic GLG.

V. Žakelj

NOV PROGRAM MONTAŽNIH OBJEKTOV

Jelovica je na področju gradnje montažnih objektov kot vse kaže odprla novo področje. V Ljubljani je namreč temeljna organizacija Montažni objekti postavila nadstropni montažni objekt, pisarniške prostore Mercatorja, kar doslej niti slučajno ni bil njihov izdelek. Pokazalo se je namreč, da s klasičnimi montažnimi objekti, ki zavzamejo le osnovne prostore v pritličju le težko enakopravno sodelujejo pri ponudbi naročnikov. Ti pač na določeni lokaciji žele pridobiti čimveč uporabnega prostora, kar je še posebej pomembno pri pisarniških objektih. Po idejnih načrtih Boruta Puntarja in Dušana Raiča je torej izdelan prvi nadstropni objekt za katerega je značilno, da je sestavljen iz neke vrste velikih zabojev, ki so sestavljeni potem skupaj s podno, stropno in strešno konstrukcijo. Vse skupaj je narejeno v tovarni in potem na terenu le sestavljeno. Pri vsem tem pa ne moremo tudi mimo podatka, da je taka gradnja celo cenejša od klasične montažne gradnje, saj za te objekte ne potrebujejo temeljne plošče, temveč le obodni venec. Plošča je namreč narejena v tovarni iz montažnih elementov. Ta prvi primer, verjetno ne bo ostal osamljen, predvsem pa mu bodo sledili, če bo praksa pokazala, da je resnično v vseh ozirih dober, tudi podobni objekti pri družinskih stanovanjskih hišah. S tem načinom gradnje bi namreč pri montažnih hišah lahko stanovanjske prostore pridobili tudi na podstrešju, kar doslej ni bilo mogoče. S tem pa bi kupci za nekaj več denarja pridobili še veliko prostora. Praktično to pomeni, da bi ceno kvadratnega metra stanovanjske površine še pocenili. Prav lahko pa rečemo na koncu, da ta temeljna organizacija, ki bo v kratkem končala tudi veliko naložbo v novo tovarno montažnih hiš (1000 enot na leto), s tem tej tovarni tudi daje začetni zagon.

j. čadež

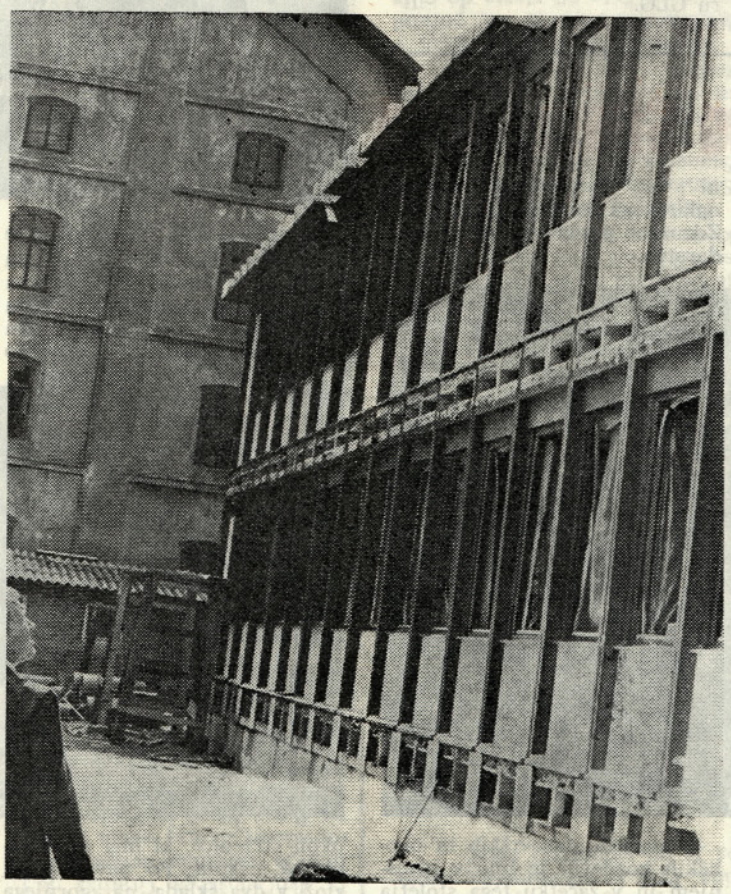

Izgled montažnega objekta.

O primarni predelavi

Razprave o žagah so vsepovsod in vedno zelo živahne in često tudi zelo zaostrene. Pri teh razpravah najbolj vzplamte lokalni interesi in navajenost na »lastno žago«. Ti pojavi povsem blokirajo razvoj primarne predelave lesa in zatemnjujejo gospodarnost integralne predelave lesa in končno tudi izkoriščanje gozdnih proizvodov kot lesne surovine. Današnji razvoj tehnologije žaganja in priprave žaganega lesa in lesnih ostankov za vrednotenje v predelavi je usmerjen v mehaniziranje postopka, ki je investicijsko intenziven in zelo zahteven glede na strokovnost delavcev. In prav zato narekuje razvoj te proizvodne veje koncentracijo surovine, sredstev in strokovnosti. Raztreseni obrati pa teh pogojev ne izpolnjujejo, zato tudi v razvoju zaostajajo.

Sodobno opremljena žaga zagotavlja točnejše mere obdelanih sortimentov, večji vrednostni in količinski izkoristek ter več pravilno pripravljenih lesnih ostankov za nadaljnjo predelavo in predvsem večjo storilnost in večje poslovne uspehe.

Iz spredaj podanih izhodišč ugotavlja koordinacijski odbor pri SOZD »GLG« za primarno predelavo:

— da so vse industrijske žage v regiji, ki jih je preko deset, potrebne rekonstrukcij, ker so stare preko deset let in ker ne odgovarjajo več povsem sodobnim načelom predelave lesa;

— da so kapacitete obstoječih žag že sedaj prevelike in da se bo z rekonstrukcijo vseh posameznih žag kapaciteta še povečala. Sodobni stroji, npr. polnojarmeniki, imajo mnogo večje kapacitete kot sedanji, zato tehnična kapaciteta ne more biti več pogoj pri rekonstrukciji, ko obnavljamo stare žage;

— da je posebej zaskrbljujoče nenačrtno večanje kapacitet obrtniških, gozdno-lastniških in drugih žag oziroma naprav za primarno predelavo lesa;

— da zaradi povečanih kapacitet žag ne bo prav nič večja gozdna proizvodnja hlodovine in drugih sortimentov in da bo primanjkljaj za pokrivanje kapacitet žag relativno še večji in izkoriščanje kapacitet relativno manjše;

— da zato morajo obveljati temelji plana o razdelilniku hlodovine tudi za naslednja obdobja srednjeročnega razvoja, ki pa naznačujejo le minimalen količinski prirast hlodovine;

— da je iz sprednjih ugotovitev zelo smotrna namera, da bi Jelovica Škofja Loka pristopila k financiranju rekonstrukcije žage Gradis, ker je postavljen cilj, da bo v prihodnje v Škofji Loki obratovala le ena žaga za potrebe Jelovice in Gradisa, kar kapacitetno povsem odgovarja oziroma bo celo presegla s sodobno opremo količino vse razpoložljive hlodovine, vendar pa bo izpolnila nekatere prednosti združevanja.

Ta sprememba oz. razvoj v strukturi žag bi bila edina, ki jo realno moremo pričakovati, ker iz v začetku navedenih razlogov, še nekaj časa ni računati na zmanjšanje števila žag in v zvezi s tem neko koncentracijo in združevanje proizvodnje;

— glede na visoko stopnjo predelave lesa — predvsem boljših kvalitet — naj si članice z dogovori in sporazumi zagotove dodatne količine hlodovine in žaganega lesa iglavcev iz drugih območij ali iz kontingentov;

— gozdni gospodarstvi naj dosledneje upoštevata v sporazumu sprejete cilje, ki narekujejo, da ima regijska predelava prednost pred prodajo surovine, ko gre za oskrbovanje žag in predelovalnih obratov z lesom.

Iz ugotovitev koordinacijskega odbora zaključujemo, da moramo v razvoju primarne predelave lesa na žagah stremeti k posodabljanju proizvodnje, k združevanju obratov in večanju surovinske osnove.

Kakor je že omenjeno iz območne gozdne proizvodnje, ne bo mogoče pokrivati rastočih potreb predelave s povečanimi količinami hlodovine. Na strani lesne predelave pa so dane možnosti, da z boljšim izkoriščanjem surovine doseže boljši izkoristek in s tem več in boljših končnih izdelkov.

Vse več predelave drobne oblovine na neprimernih strojih in na neprimerne načine pa daje le navidezno izpolnjene postavljene cilje: boljšega izkoriščanja lesne surovine in doseganje boljših ekonomskih rezultatov. Zato bomo tudi temu vprašanju morali posvetiti več skrbi in to predelavo načrtneje usmerjali. Poleg tehnoloških problemov tovrstne predelave se ne smemo izogniti problematiki, kako pokriti surovinske potrebe proizvodnje celuloze in papirja kot zelo družbeno pomembne panoge.

V neposredni povezavi s primarno proizvodnjo na žagah, je tudi sušenje lesa, ki ni prav nič manj pomembno od žaganja, ki pa ga tudi pri načrtovanju razvoja predelovalci zelo zanemarjajo. Ker vključujejo tudi razvoj sušilničarstva v osrednje pogoje smotrne predelave lesa in kvalitetne proizvodnje gotovih izdelkov, bomo dejavnost koordinacijskega odbora opisali v eni naslednjih številk.

J. H.

Za nagrado pot v Novo mesto

Konec avgusta je bilo v Krpinu v Begunjah tekmovanje gozdnih delavcev in kmetov — gozdnih posestnikov Gozdnega gospodarstva Bled, ki so se, kot že običajno, pomerili v sedmih disciplinah. V obračanju meča, montiranju in napenjanju verige motorne žage, v prežagovanju s kombiniranim rezom, v zaseku debla, v podžagovanju debla z motorno žago, podiranju debla na balon, v kleščenju vej z motorno žago ter v preciznem prežagovanju debla na deski.

Tekmovanja se je udeležilo 34 članov GG Bled, med njimi pa je bilo deset kmetov.

Vrstni red ekip:

1. TOZD Gozdarstvo Pokljuka — 1446 točk,
2. TOK Bled — 1413,5 točke,
3. TOZD Gozdarstvo Jesenice — 1401,5 točke,
4. TOZD Gozdarstvo Bohinj — 1386,5 točke,
5. TOZD Gozdarstvo Radovljica — 1207,5 točke.

Vrstni red petih najboljših posameznikov, ki so si s tem pridobili »vozovnico« za republiško tekmovanje v Novem mestu:

1. Jože Lipovec — TOK — 520,5 točke,
2. Ilija Babić — TOZD Jesenice — 502,5 točke,
3. Alojz Zalokar — TOZD Pokljuka — 490 točk,
4. Ciril Bernik — TOZD Pokljuka — 481,5 točke
5. Jure Ganić — TOZD Bohinj — 478,5 točke.

Glasilo ureja uredniški odbor odgovornih urednikov internih glasil članic »GLG«: Ivan Veber, Zoran Rautner, Franc Pavlin, Ivan Robič, Silva Trpin, Vladimir Erjavšek, Franc Kumer, Jože Lejko. Glavni in odgovorni urednik glasila »GLG« je Slavko Erzar. Tisk: GP Gorenjski tisk Kranj. Glasilo izhaja v nakladi 5400 izvodov.

Velik poudarek v Gradisu na izobraževanju

V letu borbe za večjo produktivnost smo ugotovili, da je pred nami vrsta nalog, ki bodo morale biti opravljene vzporedno s tem, če bomo hoteli, da bomo ob koncu leta lahko ocenjevali porast produktivnosti v taki višini, kot pričakujemo.

Te naloge niso nove in lahko rečemo tudi, da jih že vrsto let uspešno rešujemo; so le takega značaja, da moramo ta področja nenehno dograjevati in razvijati. Med njimi je tudi izobraževanje lastnih kadrov. Kako pomembna je skrb za vzgojo dobrih kadrov v lastni delovni organizaciji, vedo najbrž povsod in ob tem ni odveč podatek, da prav v Gradisu dajemo temu področju velik poudarek. Samo preko izobraževalnega centra na ravni delovne organizacije vzgajamo letos več kot 700 učencev v rednih poklicnih šolah. Zavedamo pa se, da to le ni vse in da tudi vzgoja lastnih delavcev v proizvodnji nekaj pomeni. V Škofji Loki se poslužujemo pri izobraževanju odraslih dveh poti: preko zveznega inštruktorskega centra v Ljubljani in »v lastni režiji«.

Tako izobraževanje bomo pokazali na primeru primarne predelave lesa, to pa zato, ker je tu še pred leti nekaj veljala le močna roka in človekova delovna vnema. Včasih smo na tem delu proizvodnje opravljali vse ročno, delo je bilo težko in ljudje so se neradi zaposlovali v tem delu delovnega procesa. Vendar — napredek gre dalje, nabavili smo stroje in danes na primarni predelavi lesa skoraj ne poznamo več ročnega dela. Z uvajanjem strojev za ta delovni proces, pa je nastal problem kdo jih bo upravljal.

Tako smo leta 1970 organizirali tečaj za priučene delavce prav v tej primarni predelavi lesa. Kmalu je to preraslo v redno šolanje in danes je končalo dveletno poklicno šolo 8 žagarjev, v šoli pa jih je še 9. Vse to izobraževanje je pripomoglo, da dela na primarni predelavi lesa 31 kvalificiranih delavcev od skupno 68 zaposlenih. Ti upravljajo žerjav, lupilni stroj, delajo na sortirni liniji itd. Lahko rečemo, da smo z modernizacijo tega delovnega procesa dosegli, da imamo eno najmodernejših žag v Sloveniji.

Poleg teh izobražujemo tudi ljudi v ostali proizvodnji. To so različne oblike izobraževanja — nekatere organiziramo preko našega centra za izobraževanje, druge skupaj z delavskimi univerzami itd. Obsegajo tudi različna področja — izpite za osemletko (približno 5 delavcev na leto), nekaj delavcev obiskuje ob delu srednjo tehnično šolo, ekonomsko srednjo šolo ipd., imamo pa tudi izredne študente višjih in visokih šol. Od 1970. leta dalje je končalo tudi 5 delavcev delovodsko lesno šolo, danes pa obiskujeta 2 delavca še delovodsko gradbeno šolo. Poleg vseh teh izobražujemo tudi delavce ozkih profilov, skupaj z GLG pa smo organizirali tečaje za brusače in sušilničarje. Če imamo pred očmi podatek, da je v temeljni organizaciji združenega dela GIP Gradis lesno industrijski obrat v Škofji Loki zaposlenih le 250 delavcev, lahko trdimo, da ima izobraževanje tukaj resnično velik pomen.

Seveda za vse te delavce ni dovolj, da jim zagotovimo samo organizirano šolanje in ostalo izobraževanje; potrebno je, da imajo ugodne tudi življenjske pogoje, čemur v Škofji Loki prav tako dajejo velik poudarek. Delavci stanujejo v lastnem samskem domu, učenci pa v svojem domu. Za učenje imajo na razpolago svoje prostore, prav tako pa imajo organizirano tudi dejavnost v prostem času. V tej dejavnosti lahko naštejemo marxistični krožek, pripravljanja na različne kvize znanja, skupaj z delavsko univerzo pa pripravljajo tudi različna predavanja. Poleg tega je seveda tukaj tudi organizirana rekreacija, v katero sodijo tudi razna športna tekmovanja. Naši delavci in učenci se udeležujejo različnih prireditev in športnih tekmovanj v okviru Gradisa, občine, pa tudi v okviru GLG.

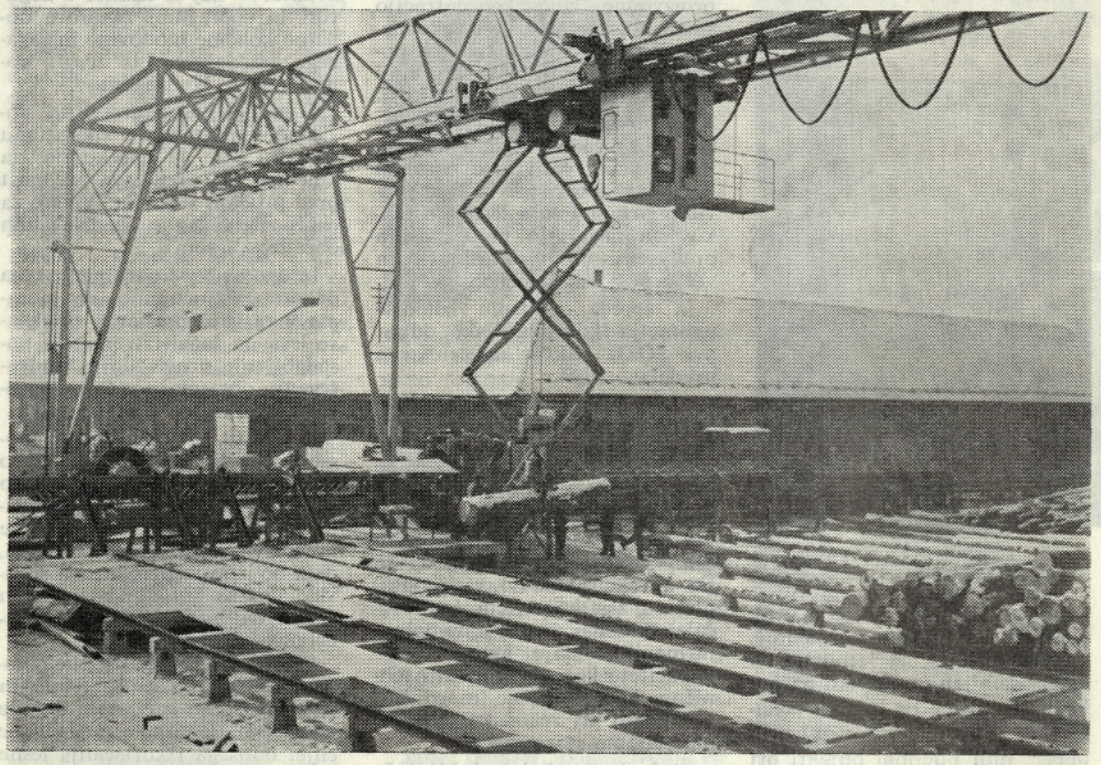

Lupilna linija z žerjavom v lesnoindustrijskem obratu Gradis v Škofji Loki.

Informacija

(Nadaljevanje s 1. strani)

smo tak predlog še večkrat slišali.

Dejstvo je tudi, da je način odobravanja deviznih pravic precej oddaljen od sedanjih izvoznih prizadevanj posameznih delovnih organizacij, zato bi bilo treba razmerja popraviti na osnovi pravičnejših meril.

Odkrita izmenjava mnenj in tvorna kritika v tem razgovoru je le pokazala, da bo vse večji delež odločanja o devizah moral iti le skozi samoupravne institucije, ki so ustvarjalcem deviz bližje kot pa sedaj. Kaže, da bomo na pravi poti le, če se bomo tudi sami prizadevali, da bodo te že ustanovljene institucije res zaživele. Tehtnico uvoza in izvoza bomo torej vse bolj morali uravnavati sami.

Ta razgovor nam je dal več koristnih napotkov, zlasti sedaj, ko DO začenjajo načrtovati svojo devizno bilanco za leto 1979. V našem »GLG« smo zaenkrat še krepko izvozno aktivni. Ob koncu razgovora pa nam je tov. Rotar zaželel, da bi letošnji izvoz v prihodnjem letu pomnožili s številko dve.

R. B.

Dan oglarjev na Starem vrhu

V začetku avgusta je turistično društvo Stari vrh — že sedmič — organiziralo etnografsko-turistično prireditev »Dan oglarjev«, ki naj bi prikazala današnjim rodovom nekdanje oglarjenje, ki je dajalo kruha številnim družinam, danes pa ga skorajda ni več. Pokrovitelj sedmega oglarskega dneva pa je bilo naše Združeno gozdno in lesno gospodarstvo.

V bogatih starovrških in okoliških gozdovih je bilo v prejšnjem in v začetku tega stoletja oglarjenje zelo razvito. Večino oglja so do leta 1902 oglarji prodajali železarskim obratom v Železnikih. Tam so ga rabili za kurjenje v plavžih, fužinah in v vigencih.

Po listini iz leta 1628 je železarstvo z ogljarstvom in tovorništvom zaposlovalo v Železnikih okoli 2000 ljudi. Rudo bobovec so kopali okoliški kmetje po Kovaškem vrhu, v Smolevi, na Pečani, okoli Lajš in Dražgoš, nosili pa so jo tudi s poljanske strani. Oglje so kuhali kmetje v okoliških gozdovih. Fužinarji so prodajali žeblje v Italijo, v Levant. Tovornjaki so jih v sodčkih odpremljali čez Petrovo brdo.

V prejšnjem stoletju sta začeli majhne, zastarele obrate, dušiti konkurenca močne angleške, švedske in ruske industrije ter visoka carina. Fužinarji v Železnikih so se združili v dve delniški družbi, a tudi to ni izboljšalo položaja.

Leta 1866 so imeli večino delnic Globočniki. Leta 1909 so ostali edini lastniki fužin, ki jim ni preostalo drugega kot — pokop fužinarstva, ki je 500 let dajalo življenje Železnikom in okolici. Fužine so spremenili v žage, plavž je zadnjikrat talil rudo leta 1902, utihnil je »norec« — veliko kladivo, 19. 6. 1909 je ugasnil zadnji ogenj v vigenjcu in s tem je bilo tamkaj tudi konec železarstva.

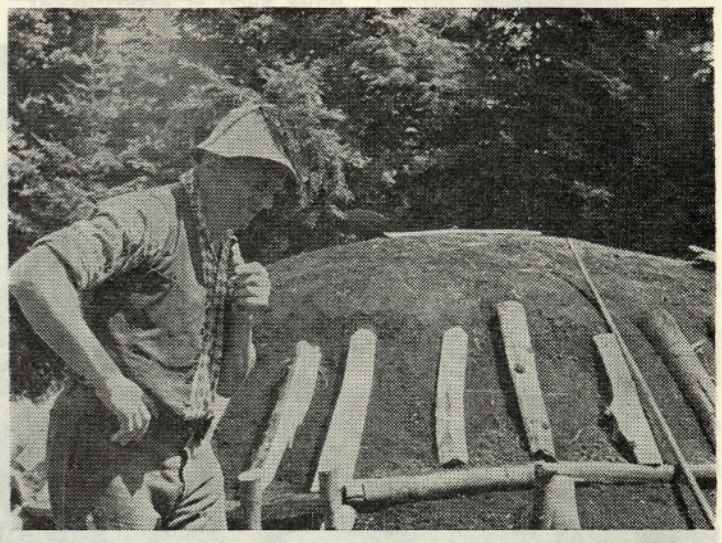

Oglarjenje je pridobivanje oglja s »kuhanjem« drv raznih vrst lesa v kopah. Pripravljena drva — dolga meter do meter in pol — postavi oglar na ravnem prostoru — kopišču — pokončno okoli strženice, ki ima običajno obliko trikota. Po navadi drva zloži v dva sklada, na zgornjega pa zloži še kratka in drobna drva po dolžini. To je glava kope.

Tako zloženo kopo oglar najprej pokrije s tanko plastjo zelenih smrekovih ali jelovih vejic ali praproti, brinja in listja, nato pa jo obloži s plastjo drobne prsti (črnjenje kope). Nato kopo zažge v središču na dnu stržena, ki mu pravijo ognjišče. Ogenj se od tam dviga po strženu in oglenitev ali kuhanje se začne na vrhu, v glavi kope in nato nadaljuje proti temelju kope.

Pooglenitev traja približno deset do petnajst dni, odvisno od velikosti kope, vrste in kakovosti drv, izkušenosti, pazljivosti in vestnosti oglarja, od vremenskih in drugih razmer. Ko je kopa kuhana, jo oglar očisti, ohladi in razdre. Kopo razdirajo z vrha ali s strani.

Medtem, ko si turistični delavci prizadevajo, da bi oglarjenje spet spravili na zeleno vejo, pa je do tega prizadevanja čutiti zelo čuden odnos domače občine.

Iz metra drv oglar pridobi sto kilogramov oglja, ki ga lahko proda za borih osem dinarjev za kilogram, od tega pa mora plačati deset odstotni davek od kosmatega zaslužka ali dohodka občini. Meter drv pa poleg tega stane od 250 do 300 dinarjev.

Čeprav je oglje še zmeraj kar precej iskana »roba« na trgu, seveda za druge namene kot nekdaj, ob taki »računici« ne more biti pripravljenosti za oglarjenje.

Sicer pa: iz kope, ki je na avgustovsko nedeljo zrasla za turiste, so dobili pet ton oglja.

Prireditev, ki jo je v imenu pokrovitelja »GLG« otvoril tovariš Kejžar iz TOK Šk. Loka, je v celoti uspela.